

Notat om internationale regler og rammevilkår på det sociale område¹

I dette bilag redegøres kort for de relevante globale og regionale aktører på det sociale område, hvilke opgaver de varetager, og de aktuelle transnationale initiativer, der er iværksat. De væsentligste aktører fremgår af nedenstående boks.

Globale multilaterale aktører på det sociale område
<ul style="list-style-type: none">• ILO (Den Internationale Arbejdsorganisation)• FN
Regionale aktører
<ul style="list-style-type: none">• EU• OECD (OECD-Guidelines for beskæftigelse og industrielle relationer)• Europarådet og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol

Ud over de nævnte aktører indgår sociale forhold direkte eller indirekte i en række internationale organisationers indsats (UNDP, UNICEF, UFPA, IOM og UNHCR).

ILO

Den Internationale Arbejdsorganisation (ILO), som er en særorganisation i FN-regi med 178 medlemslande, vedtager internationale konventioner med det formål at skabe social udvikling og bedre arbejdsmarkedsforhold.

ILO er unik derved, at beslutninger træffes i et trepartsforum bestående af regeringer, arbejdsgivere og arbejdstagere. Gennem aktiv deltagelse i ILO-arbejdet bidrager Danmark til, at ILO-standarder for arbejdsmarkedet udvikles og udbredes. Det væsentlige omdrejningspunkt for ILO's arbejde er de 8 kernekonventioner om grundlæggende arbejdstagerrettigheder. Danmark har ratificeret dem alle.

ILO's indsats baseres i disse år særligt på den såkaldte Decent Work Agenda, hvori indgår følgende 4 elementer: *beskæftigelse, arbejdstagerrettigheder, social sikring og social dialog*.

ILO's konstitution giver mulighed for at etablere en domstol, men adgangen er ikke udnyttet, og der er derfor ikke adgang til at pålægge medlemslandene sanktioner for overtrædelse af standarder. Særlige komitéer påser medlemslandenes respekt for påtagne forpligtelser og søger gennem dialog og konkrete forslag at få regeringen til at efterleve konkrete anbefalinger. Konflikter søges løst i dialog og så vidt muligt konsensus mellem medlemslandene og de sociale parter i ILO. ILO kan gå ind i en sag på basis af egne undersøgelser og via klager fra andre stater, arbejdsgiver- eller arbejdstagerorganisationer.

Danmark har ratificeret 69 af de i alt 185 ILO-konventioner. Internationalt er der de seneste 10 år sat fart på ratifikationen af ILO-konventioner, særligt i en række sydøstasiatiske lande. Dette hænger formentlig sammen med den økonomiske vækst og øgede politiske åbenhed som en del lande i regionen oplever i øjeblikket. Udviklingen giver ILO mulighed for at assistere nye lande med at etablere ar-

¹ Notatet er udarbejdet af Beskæftigelsesministeriet efter bestilling af Sekretariatet for ministerudvalget for Danmark i den globale økonomi. Notatet er sendt til Globaliseringsrådet som faktisk baggrund for Globaliseringsrådets diskussioner. Globaliseringsrådet kan ikke tages til indtægt for notatet.

bejdsmarkedsstrukturer, der understøtter Decent Work og god regeringsførelse, bl.a. som led i ILO's tekniske assistance til medlemslandene.

Et væsentligt ILO-initiativ er børnearbejdsprogrammet IPEC, som er ILO's største program med et budget på 140 mio. USD i 2006-07. Danmark hører til blandt de større bidragsydere. Mange regeringer kanaliserer deres frivillige støtte til ILO direkte ind i dette program.

Deklarationen om multinationale selskaber fra 1977 er et andet vigtigt ILO-instrument. Ligesom OECD-retningslinierne udgør deklARATIONEN en opfordring til virksomheder og regeringer om, at multinationale virksomheder bør bidrage positivt til økonomisk og socialt fremskridt i de lande de opererer, og giver samtidig anbefaling af, hvordan dette bør ske. Deklarationen har ikke – som OECD-guidelines – noget opfølgningsorgan tilknyttet.

Verdenskommissionen for den sociale dimension af globaliseringen

Et andet centralt ILO-initiativ er Verdenskommissionen for den Sociale Dimension af Globaliseringen, som i februar 2004 fremlagde forslag til, hvordan flest muligt mennesker globalt set får gavn af globaliseringen, jf. boksen. Kommissionen bestod af 26 forskere, økonomer, politikere, statsledere og organisationsfolk.

Sammen med de øvrige EU-lande støttede Danmark et ønske om, at arbejdstagerrettigheder skulle indgå i den igangværende WTO-handelsrunde, Doha-runden. Da dette viste sig ikke at kunne lade sig gøre, bidrog Danmark med økonomisk støtte til, at ILO (den internationale arbejdsorganisation under FN) kunne følge emnet op.

Verdenskommissionens rapport og anbefalinger

Verdenskommissionen for den Sociale Dimension af Globaliseringen (WCSDG), blev etableret af ILO i 2001 og offentliggjorde sin rapport i februar 2004. Både EU-Kommissionen, Rådet og EU-Parlamentet bakker op om rapportens anbefalinger. Danmark bidrog til finansieringen af arbejdet med rapporten.

Rapporten anerkender globaliseringens positive potentiale, men identificerer også en række udfordringer ved den globale økonomis ubalance. Udnyttelse af globaliseringens fordele forudsætter en global indsats og strategi, som i højere grad sammenkæder sociale og økonomiske forhold. Rapporten rummer ingen enkel løsning på globaliseringsproblemerne, men peger særligt på behovet for at tilføje globalisering et nyt perspektiv væk fra et snævert markedsfokus og hen imod et bredere menneskeligt udgangspunkt om imødekommelse af befolkningernes behov i de samfund, de lever i.

Der peges særligt på, at ILO's Decent Work bør gøres til et globalt mål gennem et samspil mellem nationale, regionale og internationale politikker, hvor organisationer inden for handel og økonomi inddrages (IMF, World Bank og WTO). På de enkelte niveauer finder Verdenskommissionen behov for at etablere sociale kontrakter, der sikrer både arbejdsgiveres og arbejdstageres interesser.

ILO's Styrelsesråd har nedsat en særlig arbejdsgruppe, som følger op på rapporten. Arbejdsgruppen og Styrelsesrådet har i første omgang sat særlig fokus på et forslag om etablering af et "Global Policy Forum" (GPF), hvor politikere, forskere og internationale organisationer mødes om drøftelse af sammenhængende økonomiske og sociale udfordringer, herunder hvordan grundlæggende arbejdstagerrettigheder og mål om øget beskæftigelse kan indgå i økonomisk udviklingshjælp samt globale valuta- og handelsforhold. Arbejdsgruppen er nået til enighed om at anbefale det første GPF i april 2007 om "Globalisering og Decent Work".

Arbejdsgivergruppen i ILO har hidtil været skeptisk overfor ideen, men har senest udtrykt behersket støtte til et trepartsforum i ILO-regi. EU-kommissionen er blandt de mest positive, og Rådet har senest på et møde den 24. maj 2005 udtrykt støtte til bl.a. GPF-forslaget. ILO anslår udgiften til ca. 350.000 USD.

Udover GPF fokuserer rapporten på såkaldte ”Politik SammenhængsInitiativer” som minder om GPF, men adskiller sig ved at være mere uformelle fora for drøftelser mellem embedsmænd i de relevante organisationer. Der er gennemført flere af denne type møder.

FN

Den globale dagsorden om sociale forhold behandles bl.a. i FN, hvor en række topmøder op i gennem 1990’erne har været med til at skabe de internationale normer og regler, der i dag kendetegner den globale udviklingsindsats. Ved det store Millennium Topmøde i år 2000 mundede arbejdet ud i formuleringen af de såkaldte 2015 mål, der bl.a. sætter en række mål for bekæmpelsen af international fattigdom.

For at understøtte arbejdet har FN en række fonde og programmer, såsom UNICEF, UNDP og UNFPA, hvor Danmark er blandt de største globale donorer i forhold til indbyggertal.

ILO og EU’s medlemslande har arbejdet ihærdigt på at få beskæftigelse og sociale mål særligt for udsatte grupper afspejlet i indsatsen for 2015 Målene. På FN’s topmøde i september 2005 blev der opnået enighed om, at ILO’s Decent Work Agenda og børnearbejdskonventioner er centrale emner for den globale indsats mod fattigdom og for udvikling.

ECOSOC

FN’s Økonomiske og Sociale Råd (ECOSOC) er det koordinerende organ i FN-systemet for diskussion af økonomiske og sociale problemstillinger. Rådet har til opgave at bidrage til FN’s mål om at højne levestandarden, fuld beskæftigelse, samt de økonomiske betingelser for økonomisk og socialt fremskridt.

FN og menneskerettigheder

Sociale forhold indgår direkte som del af bl.a. følgende FN- konventioner: *Konventionen om civile og politiske rettigheder*, *Konventionen om økonomiske sociale og kulturelle rettigheder*, *Racediskriminationskonventionen*, *Kvindediskriminationskonventionen*, *Konventionen om beskyttelse af vandrende arbejdstagere* (ikke ratificeret af Danmark) og *Konventionen om børns rettigheder*. Arbejds- og socialretlige regler behandles således både som civile og politiske rettigheder og økonomiske og sociale rettigheder.

FN’s Global Compact

Global Compact (GC) blev lanceret af FN’s Generalsekretær, Kofi Annan under World Economic Forum i Davos i 1999, hvor han opfordrede virksomheder til social ansvarlighed. Global Compact understøtter CSR (Corporate Social Responsibility). En række danske virksomheder, herunder Lego og Novo Nordisk, Grundfos og Danfoss har tilsluttet sig GC. Herudover er Dansk Industri medlem.

GLOBAL COMPACT’s principper

Global Compact tæller i dag godt 2000 medlemsvirksomheder fra mere end 80 lande. Herudover er en lange række NGO’er og arbejdsorganisationer medlem af Global Compact.

Via Global Compact tilslutter virksomhederne sig følgende principper:

- støtte og respektere menneskerettigheder inden for deres indflydelsesområde

- sikre sig, at de ikke er medskyldige i brud på menneskerettigheder
- opretholde arbejdstagernes ret til at organisere sig og anerkende arbejdstageres ret til kollektive forhandlinger
- afskaffe alle former for tvangsarbejde
- afskaffe børnearbejde
- afskaffe diskrimination på arbejdspladsen
- støtte forsigtighedsprincippet i forhold til miljømæssige udfordringer
- tage initiativer til at fremme miljømæssig ansvarlighed
- fremskynde udvikling og spredning af miljøvenlige former for teknologi
- virke mod korruption i alle dets afstøbninger, herunder bestikkelse og afpresning

Udenrigsministeriet har udgivet en håndbog til brug for danske virksomheders implementering af Global Compact principperne.

De regionale aktører

EU

Også i EU-sammenhæng er der fokus på international regulering på det sociale område i forbindelse med globalisering. EU's eksterne politikker fokuserer bl.a. på at maksimere globaliseringens fordele for alle socialgrupper i partnerlande og -regioner. Der lægges vægt på adgangen til grundlæggende sociale ydelser i udviklingslandene. EU bidrager aktivt til at styrke globaliseringen under hensyntagen til både sociale og økonomiske målsætninger. EU-kommissionen anerkender Verdenskommissionen for den sociale dimension af globaliseringens rapport og de udfordringer, globaliseringen indebærer. Selvom EU allerede har udviklet initiativer og politikker til at imødegå udviklingen, viser EU et højt engagement i verdenskommissionens rapport.

I en EU-optik er der tæt sammenhæng mellem grundlæggende arbejdstagerrettigheder, tresidet dialog og anstændigt arbejde. Der fokuseres på, at støttopolitikker for svage regioner og sektorer skal følges op af nationale politikker i modtagerlandet førend det kan medføre positive konsekvenser i forhold til globaliseringen.

EU har særligt udtrykt støtte til Verdenskommissionens forslag og ILO's generelle arbejde med CSR.

OECD-retningslinier for beskæftigelse og industrielle relationer

OECD-retningslinierne er et internationalt CSR-tiltag på det sociale område. Retningslinierne blev vedtaget i 1976 og er senest revideret i 2000. De udgør et delelement i OECD's deklaration om international investering og multinationale virksomheder. Retningslinierne udmøntes gennem dialog og evt. henstillinger fra regeringer til multinationale selskaber, der skal bidrage til, at disse handler i overensstemmelse med retningslinjerne i de lande, hvori de opererer. Retningslinierne er ikke bindende. De regeringer, der tilslutter sig retningslinierne, opretter nationale kontaktpunkter, som kan behandle henvendelser vedrørende det pågældende lands multinationale selskabers overholdelse af retningslinierne. Det danske kontaktpunkt består af repræsentanter for arbejdsmarkedets parter samt en række offentlige myndigheder og hører under Beskæftigelsesministeriet. I praksis betyder monitoreringen af retningslinierne, at kontaktpunktet i Danmark kan behandle klager over danske virksomheders og deres datterselskabers eller afdelingers adfærd i Danmark og i lande der ikke har tiltrådt retningslinierne. På et årligt møde i OECD finder der en erfaringsudveksling og diskussion sted, hvor også arbejdsmarkedsorganisationer og NGO'er deltager.

OECD's retningslinier for beskæftigelse og industrielle relationer

OECD's retningslinier omfatter bl.a.:

- Overordnede principper om bæredygtig udvikling, respekt for menneskerettigheder og opkvalificering af lokal arbejdskraft.
- Åbenhed.
- Ansættelse og forholdet mellem arbejdsgivere og arbejdstagere.
- Miljøhensyn.
- Indsats mod korruption.
- Forbrugerinteresser.
- Ny viden og teknologi.
- Konkurrence.
- Beskatning.

Europarådet og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol

Europarådet blev oprettet i 1949. Formålet var at skabe et fællesskab mellem rådets medlemslande om at beskytte og virkeliggøre de idealer og principper, som er disse landes fælles arv, samt at lette landenes økonomiske og sociale fremskridt. Europarådet består i dag af 46 medlemsstater. *Ministerkomitéen* er rådets besluttede organ. Komitéen består af medlemsstaternes udenrigsministre. *Den parlamentariske forsamling*, der er sammensat af parlamentarikere udpeget af medlemsstaternes parlamenter, rådgiver Ministerkomité.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol trådte i funktion i 1959 - 9 år efter at Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMK) blev vedtaget i 1950. Domstolen behandler klager over medlemsstaters brud på EMK. Individer har klageret. Domstolens afgørelser er folkeretligt bindende, og domstolen har mulighed for at tilkende erstatning.

Menneskerettighedskonventionen indeholder ikke sociale og økonomiske rettigheder. Derfor vedtog Europarådet i 1961 Den Europæiske socialpagt. Pagten giver borgerne i deltagerstaterne en række grundlæggende sociale rettigheder. Der er blandt andet tale om retten til arbejde, uddannelse, bolig, sundhed, rimelige arbejdsvilkår, lige løn for mandlige og kvindelige arbejdstagere, retten til at organisere sig og føre kollektive forhandlinger, retten til at strejke og retten til social sikring og bistand m.v. Danmark har forpligtet sig i forhold til de fleste af rettighederne i Socialpagten.

Krænkelser af Socialpagten indbringes for en uafhængig ekspertkomité (Komitéen for sociale rettigheder), som på baggrund af deltagerstaternes rapporter vurderer, hvorvidt pagtens forskellige bestemmelser efterleves. Ekspertkomitéen udarbejder skriftlige konklusioner, der behandles i Regeringskomitéen, hvor samtlige deltagerstater er repræsenteret. I sidste ende kan en sag blive forelagt Europarådets Ministerkomité, som kan give anbefalinger eller henstillinger til deltagerstater, som man finder ikke er i overensstemmelse med Socialpagten.

For evt. faktuelle spørgsmål: Kontorchef Johan Bering Liisberg, Beskæftigelsesministeriet, telefon 33 92 51 79.